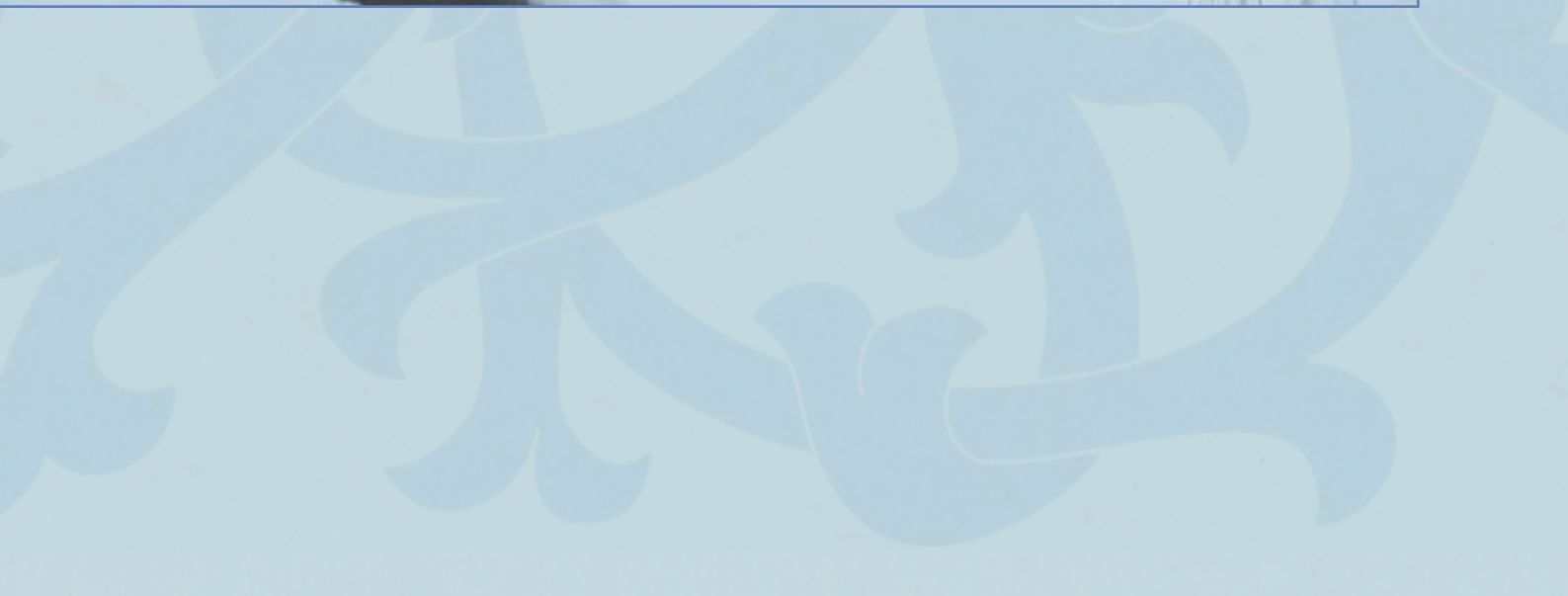

ÅRSMELDING
FOR
ARKIVVERKET

2005

Redaksjon:

Margaret S. Aarsæther

Foto fra Dokumentene forteller: Stein Jørgensen

Øvrige bilder: Riksarkivet

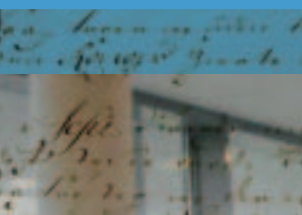
Omslagsside:

Riksarkivbygningen med de nye publikumsarealene som ble ferdigstilt i 2005.

Foto: Odd Amundsen.

Design og produksjon:

Lobo Media AS

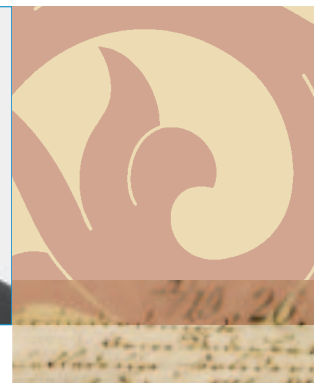

Riksarkivarens forord

Riksarkivbygningen på Kringsjå sto ferdig i 1978 og avsluttet en lang ørkenvandring for Riksarkivet som nasjonal byggesak. Den nye bygningen representerte starten på utviklingen av et moderne arkivverk i Norge. I 2005 fikk Riksarkivbygningen et tilbygg som huser nye publikumsarealer og inviterer til besøk i pakt med tidens krav til en åpen forvaltning.

Riksarkivarens årsmelding for 2005 viser at det Arkivverket som er skapt i løpet av disse årene, kan måle seg med de aller beste. Et moderne, demokratisk samfunn trenger et åpent og moderne arkivverk og moderne arkivtjenester. Tilgangen til arkivene er blitt bedre, og stadig flere arkiver stilles til disposisjon for brukerne på lesesalene våre og elektronisk gjennom Digitalarkivet. Den teknologiske utvikling har vært oss til stor hjelp i dette arbeidet. Men samtidig er det slik at den teknologiske utviklingen stiller oss overfor urovekkende store utfordringer. Det er disse utfordringene vi vil måtte mestre de aller nærmeste årene dersom store deler av vår elektronisk skapte kulturarv ikke skal gå ugjenkallelig tapt. Bevaring og tilgjengeliggjøring av elektronisk skapte arkiver og digitalisering av papirbaserte arkiver er svært kostnadskrevenende. Så langt vi makter innenfor tildelte ressurser håper vi å kunne innfri brukernes forventninger om moderne arkivtjenester i årene fremover.

Det moderne arkivverket som årsmeldingen for 2005 representerer, er et resultat av manges arbeidsinnsats over lang tid. Langsiktighet og tålmodighet hører med til arkivenes iboende vesen. Vi skal møte øyeblikkets krav om tilgjengelige arkiver på en fornuftig måte, samtidig som vi skal ta hensyn til at arkivene også er til for fremtidens brukere. Vi må mestre den styringen av nåtiden som er nødvendig for at fremtiden skal ha arkiver å gå til. I dag er tiden inne til å takke alle som gjennom iherdig innsats og systematisk, langsiktig arbeid har bidratt til at vi har klart dette hittil. Nye brukere vil etter hvert bli ønsket velkommen til nye tjenester og tilbud på nye lesesaler og på Internett. Det nye inngangspartiet til Riksarkivbygningen kan stå som symbol på at brukerne til enhver tid vil møte et moderne arkivverk – på nivå med de aller beste.

John Herstad

Sogneprest til Væroy og Røst, Jochum Althand, tegnet et kart for å illustrere hvilke påkjenninger han var utsatt for i prestegjeldet sitt da han søkte kongen om et nytt embete, Etne prestegjeld i Sunnhordland, da det ble ledig i 1723. Under tegningen skrev han et dikt hvor han bønnfaldt monarken om å se i nåde til ham og gi ham et nytt kall der han kunne forsørge sin kone og sine fem barn. Fra Dokumentene forteller, Riksarkivet, 2005.

Formål og målsettinger

Arkivverket består av Riksarkivet, åtte statsarkiver og Samisk arkiv.

De viktigste oppgavene til Arkivverket er

- å ta vare på arkivsaker fra statlige virksomheter
- å gjøre materialet tilgjengelig for bruk
- å føre tilsyn med arbeidet i staten, fylkeskommunene og kommunene
- å bidra til bevaring av privatarkiver

Riksarkivet og statsarkivene er derfor både forvaltningsorganer og vitenskapelig baserte kulturverninstitusjoner.

Riksarkivet har ansvaret for arkivene etter sentraladministrasjonen og andre landsomfattende embeter og institusjoner, mens statsarkivene har

ansvaret for arkivene etter lokale og regionale statlige institusjoner. Det er statsarkiv i Oslo, Hamar, Kongsberg, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø.

Både Riksarkivet og statsarkivene oppbevarer mange private arkiver - etter bedrifter, organisasjoner og enkeltpersoner. Kommuner og fylkeskommuner tar vare på arkivene sine selv. I det praktiske arbeidet baserer Arkivverket seg på virksomhetsplaner for den enkelte institusjon og avdeling, og på arbeidsplaner for den enkelte medarbeider - alt basert på etatens strategiplan.

Arkivverkets arbeid er forankret i arkivloven - lov om arkiv 4.12.1992. Det interdepartementale arbeidet med forskriftene til loven ble avsluttet i 1998. Loven med forskriftene trådte i kraft i 1999.

Venner og fiender i Norden

Årets markering av Arkivenes dag viste stor bredde både i innhold og oppslutning. I

Riksarkivbygningen, som rommer Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo, var tilstrømmingen større enn noen gang tidligere, med nærmere 500 besøkende. Unionsoppløsningen var hovedtema, men med nye publikumsarealer kunne vi tilby publikum en rekke aktiviteter i tillegg til foredrag om "Venner og fiender i Norden": arkivfilm om "Suppa fra Sverige" og "Ulykker i hjemmet", kurs i gotisk håndskrift, å brette brev slik de gjorde det i gamle dager, søke i digitale kilder og innføring i slektsgransking og spørrekonkurranse. Et eget arkiv-lekerom for barn bidro til at publikum denne gangen dekket et større aldersspenn enn vanlig, selv om hovedgruppen også i år var godt voksne. De nye utstillingsarealene, med Skattkammeret som hove-

dattraksjon, fikk stor oppmerksomhet. Populært er også tilbudet om omvisning i magasinene.

Alle statsarkivene hadde åpent hus, foredrag og omvisning, men fremmøtet varierte. I Statsarkivet i Tromsø ble Arkivenes dag lagt til torsdag 10. november. Statsarkivet ligger på universitetsområdet, og ved å legge dagen til en hverdag ble oppslutningen større enn tidligere år. Forskere som hadde brukt arkivmateriale, holdt foredrag om utenlandsk påvirkning på navneskikk i Nord-Norge, behandlingen og evakueringen av sinnssyke under 2. verdenskrig og språket til byplanleggerne på 1800-tallet. En fotosamling etter feltpresten Otto Pustowka skapte engasjement, flere uidentifiserte motiver ble identifisert av gjestene på statsarkivet.

Organisasjon, budsjett og personale

Arkivverket er en etat under Kultur- og kirke-departementet. Den består av Riksarkivet, statsarkivene og Samisk arkiv, som alle er egne institusjoner. Riksarkivaren er sjef for Riksarkivet og samtidig leder for Arkivverket. Stortingets bevilgninger over statsbudsjettet skjer samlet til hele etaten. Riksarkivaren fordeler budsjettmidlene mellom institusjonene.

2005 var preget av den budsjettmessige stagnasjon etaten har opplevd gjennom flere år. Budsjettøkningene har vært bundet til investering og drift av nybygg. Underbudsjetteringen i forhold til det ansvarsområdet og de arbeidsoppgaver etaten har, fører til lav aktivitet på sentrale områder. Dette rammer det langsiktige arbeid for bevaring av statlige elektroniske arkiver, men det rammer også annet viktig utviklingsarbeid og normale arkivfaglige aktiviteter.

Arkivverkets samlede budsjett for 2005 var 196,6 millioner kroner. Av dette gikk 84,3 millioner kroner til lønninger og 95,2 millioner kroner til driften. Arkivmagasiner og lesesaler legger beslag på omtrent to tredeler av arealet. Derfor må etaten bruke 81 prosent av midlene satt av til driften til husleie, drift og sikring av lokalene, kun 19 kan benyttes til varer og tjenester. Dette er vesentlig mer enn det som er vanlig for en statlig virksomhet av tilsvarende størrelse. I praksis betyr det at over 90 prosent av bevilgningene etaten får er bundet til faste utgifter.

Antall årsverk i faste stillinger i Arkivverket var 198,5 i 2005, omtrent tilsvarende som året før. Av disse var 92 i Riksarkivet og 106,5 i statsarkivene.

Fritt eller bundet? Det norske rikets selvstendighet gjennom 750 år

Besøkende som fant veien til Riksarkivbygningens nye utstillingslokaler i fjor, fikk en spesiell opplevelse. Riksarkivet hentet frem noen av sine mest verdifulle dokumenter til utstillingen knyttet til hundreårsmarkeringen for Norges selvstendighet. I tillegg var unike, verdifulle dokumenter lånt fra Tyskland, Frankrike, Sverige og Danmark. Disse var aldri før vist i Norge. Arkiver i andre land, blant annet i hansabyen Lübeck og i Frankrike, har bevart enkelte brev fra den gang kongemakten i Norge tok i bruk skrift på 1200-tallet. I Norge er det meste av dette materialet tapt. Det eldste dokumentet i utstillingen var et brev fra kong Håkon Håkonson til Lübeck vinteren 1247-48. Det er det eldste norske dokumentet i arkivet i Lübeck.

Utalget av dokumenter viste hvordan bånd og begrensninger varierer over tid, og hvordan frihet og rettigheter, tvang og undertrykkelse nedfeller seg i utvalgte dokumenter. I alt 25 dokumenter ble stilt ut, fra 1247 og frem til vår egen tid, flere med praktfulle kongesegl.

Fra vår lange unionstid var blant annet brevet som er opptakten til Kalmar-unionen 1397, nemlig valg-brevet hvor biskopene og riksrådet hyller dronning

Margrete som Norges mektige frue. Fra Danmark lånte vi inn Kristian 3.s håndfesting fra 1536, hvor det sies at Norge ikke lenger er et eget rike, men del av Danmark. Fullmakter for representantene på Eidsvoll i 1814 hentet vi fra egne magasiner. Flere originale valgsedler fra 1905 med ordet Ja ble vist i en egen monter. Et dramatisk bilde fra 1940 er vaktprotokollen fra Oscarsborg festning, som var slått opp på 9. april. Siste innførsel starter med "Flyangrep kl. 1235". Utstillingen ble avsluttet i vår egen tid med arkiver som ennå ikke er avlevert til Riksarkivet, blant dem traktaten med Det internasjonale atomenergibyrå 2. september 1999. Alle dokumentene er vist i boken *Fritt eller bundet? Det norske rikets selvstendighet gjennom 750 år* hvor seks forfattere drøfter hvilke vilkår Norges rike har hatt i perioder med uavhengighet. Den kan kjøpes i Riksarkivet.

Et nytt spesialrom med egne klimatiserte utstillingsmontre er årsaken til at en slik utstilling er mulig. Det er første gang det er laget slike montre i denne størrelsen i Norge. Riksarkivet tar sikte på å vise to utstillinger hvert år i spesialrommet, som har fått navnet "Skattkammeret". "Skattkammeret" er åpen for publikum når lesesalen er åpen.

Bygninger og plassbehov

Riksarkivarens hovedmålsetting siden 1980-årene har vært å utvide magasinkapasiteten planmessig i alle etatens institusjoner. En slik politikk skal sikre avleveringer og bevaring av offentlig og privat arkivmateriale for fremtiden. Den omfattende og raske omorganiseringen av statlige etater medfører at disse har behov for å avlevere arkiver som etaten normalt ikke har regnet med å ta imot nå. Konsekvensene er at Riksarkivbygningens magasinkapasitet blir oppbrukt i 2007. Prosjektering av ny magasinhall har kommet så langt at det er realistisk å regne med at ny magasinhall kan tas i bruk ved nyttår 2008.

I Trondheim har arbeidet med å bygge nytt statsarkiv gått etter planen, de flytter inn i nytt bygg sammen med andre arkivinstitusjoner høsten 2006. Forberedende arbeid som skal øke magasinkapasiteten ved statsarkivene i Bergen, Hamar og Kristiansand ble videreført. I Bergen vil trolig nytt tilbygg stå ferdig høsten 2007. Alle tre stedene stiller Riksarkivaren seg positiv til samlokalisering med andre arkivinstitusjoner. Det ble også lansert nye initiativ for samlokalisering av arkivinstitusjoner i Rogaland. Riksarkivaren har nedsatt arbeids- og referansegrupper for å utrede disse mulighetene. I Oslo ble nye publikumsarealer innviet høsten 2005.

Arkivlov og arkivforskrifter

Det er mer krevende både kvalitativt og kvantitativt å forvalte et regelverk med basis i lov og forskrift, enn å forvalte bestemmelser uten slikt hjemmelsgrunnlag. Ikke minst er utredningsarbeidet knyttet til det som kan betegnes som gråsoner i forhold til arkivloven, krevende og omfattende. Forvaltningen viser nok større vilje enn tidligere til å rette opp svakheter som Arkivverket påpeker, men oppfølgingen av pålegg og tilrådinger skjer ikke uten betydelig ressursinnsats og merarbeid for Arkivverket. Omstillingstakten og mangelfull konsekvensutredning av reformer i offentlig forvaltning er en økende trussel mot arkivbevaringen. Ofte er utredning av konsekvensene for arkivbevaringen helt utelatt i slike sammenhenger. Det samme kan sies om utviklingen av nye samarbeidsformer på tvers av forvaltningsnivåer. I slike tilfeller er det et fremtredende trekk at ledelsen ikke setter av nødvendige midler for å gjennomføre reformene slik at de makter å overholde arkivlovens krav til god arkivforvaltning.

Arkivverkets ansatte har tatt initiativ til og deltatt på en mengde seminarer, møter og kurs om arkivloven og arkivforskriften. Tiltakene har fortrinnsvis vært rettet inn mot den statlige forvaltning, men også kommunal og privat sektor har nytt godt av slik rådgivning og slike tjenester.

Pågangen fra institusjoner og personer som ønsker at folk fra etaten skal holde foredrag og kurs, er fremdeles meget stor. Særlig er etterspørselen stor når det gjelder tema som dreier seg om elektroniske arkiv, og fra etater som er under omstilling. Etaten har også drevet en betydelig opplæring av interne medarbeidere i slike tema.

Samisk arkiv er integrert i etaten, og arkivloven og arkivforskriften er oversatt til samisk. Betydelige ressurser ble satt av til å forberede det store prosjektet for å spesifisere neste versjon av Noark-standarden (Noark 5). Betydelige ressurser er også brukt på å lede utvalgsarbeidet om arkivkonsekvensene av sykehusreformen. Begge arbeidene skal avsluttes i 2006.

Arkivverket må kontinuerlig utvikle og oppdatere verktøy for å dokumentere, teste, konvertere og fremvise mottatt elektronisk arkivmateriale. For flere av disse formålene må etaten utvikle verktøy i egen regi. Et viktig mål for dette arbeidet er også å distribuere slike hjelpemidler til kommunale/interkommunale arkivdepoter og systemleverandører for å sette dem i stand til å håndtere elektronisk arkivmateriale på forskriftsmessig måte.

Arkivverket og arkivskaperne

Alle organer som produserer arkiver i sin virksomhet, er arkivskaper. Riksarkivet og statsarkivene bruker store ressurser på å veilede og inspisere offentlige arkivskapere og på å lage standarder og retningslinjer for arkivskapernes organisering av arkivene.

Etaten inspisere offentlige arkivskapere og besøker viktige private arkivskapere bl.a. for å stimulere til bevaring av arkiver. Totalt utførte etaten i overkant av 1200 ulike inspeksjoner, veiledninger og kurstiltak. Det er på området elektroniske arkiver avleveringssetterslepet øker urovekkende raskt, selv om avleveringer og deponeringer økte med 50 prosent i forhold til 2004. Elektroniske avleveringer og deponeringer er i stor grad avhengig av at Arkivverket selv foretar kartlegging og en aktiv innkreving av materiale. Etaten har heller ikke i 2005 hatt kapasitet til å arbeide offensivt mot forvaltningsorganene for å avtale og inndrive elektroniske avleveringer og deponeringer. Kontaktevirsomheten mot forvaltningen måtte konsentreres om å følge opp feil og mangler i de mottatte arkivuttrekkene. En hel rekke deponeringer av ulike

uttrekk ble ikke godkjent.

Det er en strategisk utfordring å komme i gang med systematisk bevaring av elektroniske privatarkiver. Erfaringer fra et prosjekt som ble gjennomført i 2005, vil i løpet av 2006 bli forsøkt anvendt innenfor rammene av et prosjekt i samarbeid med en større privat bedrift med et mer komplekst elektronisk arkivmateriale.

Riksarkivaren har med utgangspunkt i de fylkeskoordinerende institusjoner for privatarkivarbeidet som ble oppnevnt i 2004, arbeidet for videre utvikling av et faglig og institusjonelt nettverk.

Det er fremdeles Riksarkivarens langsiktige strategi å dekke hele landet med IKA-institusjoner samtidig som vi vil stimulere til at de utvikler seg til gode depotinstitusjoner for medlemskommunene der forholdene ligger til rette for det. På litt lengre sikt vil det trolig eksistere samlokaliserte ordninger av statsarkiv og IKA-er i alle statsarkivdistriktene.

Avleveringer: 5 000 meter nye arkiv

Arkivmateriale som blir avlevert til Riksarkivet og statsarkivene, skal som hovedregel ha gått ut av daglig, administrativ bruk. Bare det som har kulturell og forskningsmessig verdi, eller som fortsatt kan dekke dokumentasjonsbehov for enkeltpersoner, forvaltning og rettsvesen, blir bevart for fremtiden. For å tjene disse formålene må arkivene ordnes og katalogiseres, og de må vedlikeholdes rent fysisk.

Omfanget av ordinære arkiver blir målt i hyllemeter. Arkivverket mottok omtrent 5 000 hyllemeter statlige arkiver og nærmere 1 185 hyllemeter privatarkiv. Den samlede arkivmengde i

etatens magasiner er dermed oppe i rundt 186 000 hyllemeter. Tidligere beregninger har vist at mengden avleveringer må være på omkring 6 000 hyllemeter årlig hvis etterslepet for papirarkiver ikke skal øke, og omkring 7 500 hvis det skal avvikles innen 2025. Vi tror nå at anslaget var for høyt og at avleveringssetterslepet kan være noe lavere enn tidligere beregnet. På grunn av knapp depotkapasitet ved flere av institusjonene kan imidlertid avleveringssetterslepet øke hvis planlagte byggeprosjekter ikke blir realisert i ønskelig tempo.

"Statskuppet" 2. februar 1388 dokumentert i valgbrevet hvor det norske riksrådet på egne og Norges rikes vegne har valgt Margrete Valdemarsdatter til "ganska rikissens j Noreghe mæktugha firwa oc rettan husbonda".
Fra Dokumentene forteller, Riksarkivet, 2005

Margretes segl fra tiden før hun ble valgt til Norges regent. Seglet inneholder tre skjold med de nordiske lands riksvåpen.

Arkiver i orden og uorden

Samlet gir etatens kataloger adgang til nesten 175 000 hyllemeter arkiver. Felleskatalogen for Arkivverket, som publikum har tilgang til via våre internettsider, er høyt prioritert. Den skal som et minimum gi informasjon om alle arkiver i Arkivverket på serienivå. Den vil bli videreført og ha høy prioritet også de nærmeste årene.

Riksarkivaren skal holde oversikt over bevarte og tilgjengelige privatarkiver. Vi utvikler og vedlikeholder den nasjonale Samkatalogen for privatarkiver og gjør denne tilgjengelig på Internett.

I 2005 ble det tilført opplysninger om 1895 nye arkiver og opplysninger fra fire nye institusjoner. Samkatalogen dekker nå så godt som alle arkiv-institusjoner av betydning. Det praktiske arbeidet med eksport av data fra Nasjonalbiblioteket er godt i gang. Det er tatt initiativ overfor ABM-utvikling slik at museer som bevarer privatarkiver, også gir informasjon om disse i Samkatalogen. På sikt skal Felleskatalogen for Arkivverket og Samkatalogen for privatarkiver fremstå som et samlet elektronisk katalogverk.

Ordnete og avleverte arkiv i 2005

Arkivverket mottar og ordner store mengder arkiv i løpet av et år. Som eksempel kan nevnes Statsarkivet i Tromsø som tok imot 547,4 hyllemeter fra statlige arkivskapere og 25,3 hyllemeter fra private arkivskapere. I tallet for statlige arkivskapere ligger 263,1 hyllemeter trygdekontorarkiver fra Troms og Finmark som kom inn i perioden 2002-2005, men som ble tilkøstført samlet i 2005. Blant andre avleveringer

er arkivene etter Fruholmen, Fugløykalven, Hekkingen og Helnes fyr. Disse ble også ordnet. Blant private avleveringer er Svalbard hytteforening, også dette ble ordnet i 2005. Av andre ordnede arkiver kan nevnes Biltilsynet Finnsnes, Finnsnes vegkontor, Silsand Vegstasjon, Biltilsynet Harstad og Biltilsynssjefen i Tromsø.

Nå kan du sitte i "godstolen" hjemme og bla i kirkebøker!

Gladnyheten fra Riksarkivet og statsarkivene gikk land og strand rundt i november. Kirkebøker er en av slektsgranskerens viktigste kilder. Med lanseringen av kirkebøker på Internett fikk slektsgranskerne mulighet til å sitte hjemme i sin egen stue og bla i gamle kirkebøker når de leter etter sine røtter.

Slektsgransking er en populær hobby, og vi regner med at mange flere vil starte med slektsgransking i årene som kommer. Det er en hobby som særlig finner gjenklang hos seniorene, og de bruker gjerne Internett. Mulighet til å søke i folketellinger har de hatt lenge. Når kirkebøkene nå blir lagt ut, legges forholdene enda bedre til rette.

Kirkebøkene er skannet inn fra mikrofilm, noe som krever egne leseapparater. Slektsgranskerne har derfor måttet oppsøke Riksarkivet eller et statsarkiv, eller andre steder som er utstyrt med leseapparater for mikrofilm. Fra nå av kan de enkelt gå til digitalarkivet.no og få opp et bilde av de sidene i kirkeboken de er interesserte i.

Kirkebøkene blir tilgjengelige via Digitalarkivet, som er nettstedet for Riksarkivets og statsarkivens digitaliserte, søkbare kilder. Det vil ta 2-3 år å skanne inn, indeksere og legge ut alle bøkene, det er i alt 11 000 kirkebøker på mikrofilm. Totalt blir dette 1,85 millioner bilder, eller nærmere 4 millioner enkeltsider.

Det engelske punkbandet Sex Pistols holdt to konserter i Norge 20. og 21. juli 1977. Her bassisten Sid Vicious til venstre og vokalist Johnny Rotten til høyre. Fotograf: Arne S. Nielsen. Fra Dokumentene forteller, Riksarkivet, 2005.

Arkivsystemet Asta

Asta er et arkivfaglig informasjonssystem som de fleste arkivinstitusjonene i og utenfor Arkivverket benytter seg av. Drift og videre utvikling av systemet skjer i samarbeid med Landslaget for lokal- og privatarkiv (LLP). Systemet gjør at publikum får lettere tilgang til arkivinformasjon fra institusjoner som tar vare på arkiv. En videreutvikling av systemet, Nye

Asta, er under utprøving i utvalgte institusjoner. En egen prosjektgruppe med representanter fra LLP, stiftelsen Asta og Riksarkivet leder utviklingen. Riksarkivaren har brukt store ressurser på utprøving og testing av det nye systemet og sammen med ABM-utvikling bidratt med økonomisk støtte til utviklingen av Nye Asta.

Forespørsler fra publikum

Publikumsbesøket på lesesalene i Arkivverket utenom Riksarkivet har holdt seg på samme nivå som året før. På grunn av byggearbeidene i Riksarkivbygningen var lesesalen stengt frem til september. Ved hjelp av Byarkivet i Oslo kunne vi betjene publikum som skulle låne arkiver, og i Deichmanske bibliotek var mikrofilm-betjeningen tilgjengelig. En nedgang i registrert

publikumsbesøk var imidlertid ikke til å unngå.

Publikum betjenes ikke bare ved personlig fremmøte eller via Digitalarkivets søketjeneste. I løpet av året får etaten nærmere 25 000 telefonhenvendelser hvor publikum får veiledning. I tillegg betjenes mange personlig per brev.

Mikrofilming og digitalisering

Det er et stort behov for å mikrofilme materiale som enten er mye etterspurt eller som er i så dårlig forfatning at det vil bli skadet ved bruk. I løpet av 50 år har Arkivverket filmet 2 500 hyllemeter arkivsaker. Det samlede behovet for nye opptak ble fastslått av et utvalg til nær 8 000 hyllemeter. Det vil kreve ca. 200 årsverk å gjennomføre opptakene, som senere vil kunne digitaliseres.

Mikrofilming av tinglysningsmateriale har fortsatt. I 2005 ble det gjort 205 000 opptak i

etatens egen regi. Det gjenstår fremdeles å mikrofilme deler av tinglysningsmaterialet for statsarkivene i Oslo og Trondheim. Digitalisering og indeksering av mikrofilm kom i ordinær drift i meldingsåret, etter kjøp av skanner i 2004. Tilbudet ble lansert på Internett via Digitalarkivet i november og er tatt imot med entusiasme av brukerne. Ved utgangen av 2005 var det skannet 535 000 bilder svarende til 2 500 kirkebøker. 170 000 bilder er indeksert og gjort tilgjengelig for bruk.

Publikasjoner

Etaten har brukt betydelige ressurser på å videreføre formidlingstiltaket *Dokumentene forteller* som ble påbegynt i 2004. Innenfor en felles ramme ble det publisert tre bøker som med basis i institusjonenes egne dokumenter presenterte Riksarkivet og statsarkivene i Trondheim og Tromsø. Hver av publikasjonene er på 64 sider og utkom i Riksarkivarens skriftserie. I Riksarkivarens skriftserie kom også Liv Mykland: *Håndbok for brukere av statsarkivene* på Universitetsforlaget. I samme serie utkom *Fritt eller bundet? Det norske rikets selvstendighet gjennom 750 år*. Denne boken var sammen med en utstilling av dokumenter i Riksarkivbygningens nye utstillingslokaler Riksarkivets bidrag til hundreårsmarkeringen for oppløsningen av unionen med Sverige. Som nr. 24 i samme skriftserie utkom Eli Fure: *Alt til Norge. Den svensk-norske arkivsaken 1895-1952* på Universitetsforlaget.

I serien *Rapporter og retningslinjer* utkom nummer 17 *Retningslinjer for arbeidet med privatarkiv* og 18 *Arkivverkets forskningsseminar 2005*. Utstillingsserien *Månedens dokument* som kom i gang i februar måned 2002 har fortsatt gjennom hele året på Internett. Fra august er utstillingene også vist i vestibylene i riksarkivbygningen, nå i nye, spesielt tilpassede utstillingsmontre.

Riksarkivarens faglige informasjons- og formidlingsblad, *Arkivmagasinet*, kom som planlagt med tre nummer, mens *Bergensposten* kom ut både som nettavis og i trykt utgave ved Statsarkivet i Bergen. I år har det vært arbeidet med en modernisering og oppgradering av *Arkivmagasinet* som vil fremstå i ny utgave i 2006.

Riksarkivet utga i 2005 *Norge i 1743*, bind 3, på Solum forlag. Arkivverket har lagt vekt på å digitalisere egne samlinger og trykte utgaver i tillegg til tradisjonell utgivelse. I tråd med dette er den elektroniske versjonen av Regesta Norvegica I-VII lagt ut på Digitalarkivet. Flere utsolgte kildeutgaver er under innskanning i samarbeid med Digitalarkivet. En database med normaliserte navn på alle matrikkelgårder i Norge er fullført. Den skal fungere som hjelpe-register ved utarbeiding av stedsnavnregistre til kildeutgaver.

Det ble arbeidet videre med etatsprosjektet om den dansk-norske arkivsaken i mellomkrigstiden og også prosjektet med en håndbok i gotisk skrift 1600-1900 ble videreført.

Arkivenes dag i Riksarkivbygningen. Fullt hus i det nye auditoriet.

Arrangementer

Årets mest besøkte arrangement var *Arkivenes dag* 12. november der Riksarkivet og alle statsarkivene deltok med egne arrangementer. Nærmere 500 personer besøkte riksarkivbygningen i forbindelse med arrangementet. Deltakelse på Forskningstorget i Oslo har blitt en fast aktivitet for Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo. Også her var oppslutningen fra publikum god, både barn og voksne viste interesse for standen, hvor temaet Fritt eller bundet? var knyttet til Unionsmarkeringen. Statsarkivet i Tromsø deltok for første gang med stand på Forskningstorget i Tromsø sentrum i september og nådde der et annet publikum enn de som vanligvis kommer til statsarkivet. En spørrekonkurranse knyttet til

informasjon på standen fikk god oppslutning. Utstillingen Polar-Norge 2005, "Det hvite eventyret" ble åpnet av H.M. Kongen 9. februar 2005. Den var et samarbeidsprosjekt mellom Norge 2005 og Statsarkivet i Tromsø, Norsk Polarinstitut, Polarmuseet i Tromsø og Universitetet i Tromsø og er tilgjengelig på uit.no/polarnorge2005. Deler av utstillingen skal på vandring i utlandet.

Statsarkivet i Trondheim har også i år invitert publikum til temakvelder. I løpet av året ble det gjennomført 12 slike arrangementer. Det er et populært tiltak som publikum har vist at de setter pris på.

Opptegnelse

for *Sveinlaas i Kaitokenois* Soga under *Sveinlaas* Amt, saaledes som det befandtes
 at være den 1ste Februar 1801, tiligemed Forclaring om enhver Personis Stand, Tilstand
 og Forbrug, m. v.

Indtægt af Høved og andre, som indkommer til Soga.	Indtægt af Høved og andre, som indkommer til Soga.	Indtægt af Høved og andre, som indkommer til Soga.	Indtægt af Høved og andre, som indkommer til Soga.	Indtægt af Høved og andre, som indkommer til Soga.	Indtægt af Høved og andre, som indkommer til Soga.	Indtægt af Høved og andre, som indkommer til Soga.
5	81	Nils Oslaske Søn Søren Søren Søn Søren Søren Søn Oslaske Nils Søn Maren Nils Søn Søren Anniens Søn	Junker Junker Junker Junker Junker Junker	25 28 7 2 5 52	Engen Engen Engen Engen Engen Engen	
5	82	Søren Søren Søn Maren Søren Søn Søren Søren Søn Søren Søren Søn Maren Søren Søn	Junker Junker Junker Junker Junker	68 72 25 18 16	Engen Engen Engen Engen Engen	6
7	83	Maren Søren Søn Søren Søren Søn Maren Søren Søn	Junker Junker Junker	70 70 21	Engen Engen Engen	3
7	84	Søren Søren Søn Maren Søren Søn Søren Søren Søn	Junker Junker Junker	53 50 20	Engen Engen Engen	3
		Vejr 84 Søren Søren i Kaitokenois som overordnet i Soga Søren Søren Søn Søren Søren Søn Søren Søren Søn				402
7		Søren Søren i Kaitokenois Soga Søren Søren Søn				666
4		Kaitokenois d. 18 ^{de} Januarii 1802.				Søren Søren Søn

I folketellingslistene fra Kautokeino 1801 brukes betegnelsen "finne" om samer. Vi ser kjente navn som Gaup, Sara og Bals. Fra Dokumentene forteller, Riksarkivet, 2005.

Riksarkivarens internettsatsing

Digitalarkivet er Arkivverkets kanal for digital publisering av arkivmateriale i billed-, tekst- og databaseformat. 23. januar 2006 hadde nettstedet vært i drift i 8 år og passerte 275 millioner søk. Statsarkivaren i Bergen er ansvarlig redaktør for Digitalarkivet som også har en referansegruppe med brukerrepresentasjon. Det arbeides med å gjøre Digitalarkivet til et landsdekkende nettsted for presentasjon av digitale arkivkilder.

Digitalarkivet ble en permanent tjeneste 1. november 2002. Digitalarkivets telleverk registrerte 42,8 mill søk i 2005. Det ble lagt ut 330 nye filer i søkesystemet slik at det ved utgangen av 2005 ligger 3337 filer ute. Arbeidet med å digitalisere folketellingen 1910 med sikte på å gjøre den allment tilgjengelig i 2010 fortsatte. Den

samlete registreringen i 2005 har vært i overkant av 415 000 poster.

”Digitalpensjonatet” ble opprettet i 1999 som et tilbud fra Digitalarkivet til personer og institusjoner til å legge ut registrert materiale. Det redaksjonelle ansvaret ligger i Digitalarkivet, men uten at materialet er kvalitetssikret av Digitalarkivet. Ved utgangen av 2005 var det 136 ”rom” i ”Digitalpensjonatet”.

Riksarkivarens hjemmeside på Internett har vært operativ siden begynnelsen av oktober 1996 for Riksarkivet og statsarkivene. Arkivverket har siden omlegging av internettsidene i 2002 lagt vekt på tilgjengelighet, brukertilpasning og nyttig informasjon.

Et bygg som hilser publikum velkommen

En glad og stolt Riksarkivar kunne ta imot både konge, statsråd og andre gjester til åpning av nye publikumsarealer den 8. september. Han la vekt på at Riksarkivbygningen etter utvidelsen kan fungere som en rommelig møteplass mellom oss og publikum, og mellom oss og fagfeller. Med det nye auditoriet og en serie møterom kan bygningen være rammen om konferanser, kurs og åpent hus-arrangementer. Publikum får en helt ny lesesal for mikrofilm og digitale medier. Vi kan tilby et større veiledningsområde, og vi kan stille ut vårt unike arkivmateriale under helt trygghende forhold i tilknytning til en prektig vestibyle. Bygningen forteller om åpne og inkluderende institusjoner. Riksarkivet og Statsarkivet i Oslo har fått de bygningsmessige rammer en satsing på formidling av arkivmateriale krever.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland overrakte nø-

kle til bygget til Riksarkivar John Herstad med disse innledende ordene, skrevet av vår første riksarkivar, Henrik Wergeland: ”Erindring er for den Aldrende, hvad Haabet er for Ynglingen.” Hun la med disse ordene vekt på at det er den aldrendes erindring, omgjort til kollektivt minne, som er det kulturelle fundamentet fremtidssamfunnet bygger på. I dette arbeidet spiller Riksarkivet og Arkivverket en nøkkelrolle.

Bygget er oppført av Statsbygg. Byggeprosjektet ble gjennomført etter en samspillkontrakt med entreprenørfirmaet BundeBygg. Byggearbeidet startet i mai 2004 og ble ferdigstilt i juni 2005. Arkitekt har vært Kriitt Arkitekter. Den kunstneriske utsmykning er ved Cecilie Ore (lydinntallasjon), Ole Jørgen Ness (billedkunst) og Eivind Lentz (utvendig installasjon).

Undervisning

Studietilbudet Arkivakademiet og de arkivfaglige studietilbudene ved Universitetet i Oslo er organisert som samarbeidsprosjekt. Riksarkivaren har det øverste faglige ansvaret og medarbeidere i Arkivverket står for det meste av undervisningen.

Arkivakademiet er et utdanningstilbud som arkivmedarbeidere i forvaltningen og privat virksomhet kan gjennomføre ved siden av sitt ordinære arbeid. Det er organisert som en stiftelse under Norsk Arkivråd og drives i samarbeid med Arkivverket. Studietilbudet har gjennomgått betydelige reformer. I februar 2005 ble Arkivakademiet godkjent som høyskole-

studium av NOKUT. Arkivakademiet hadde 65 studenter hvorav 63 avla eksamen. 19 av 20 studenter tok eksamen i påbyggingsenheten i elektroniske arkiv. Det ble tatt opp 20 nye studenter til dette studiet, 36 søkte.

Samarbeidet med Universitetet i Oslo om oppbygging av et arkivfaglig studium innenfor rammen av mastergraden resulterte i at et slikt tilbud ble etablert i 2005. Undervisning ble gitt i seks ordinære emner. Vi registrerte fortsatt en økning i antall studenter med interesse for å ta en mastergrad i arkivkunnskap. Det ble avlagt 175 eksamener (bestått) i ulike arkivemner.

Vi er store norske piker, den danske suppa vi alle liker. Tegning laget av klasse 6 bp ved Sagene skole. Sendt som takk til de danske barna som hadde vært med på hjelpearbeidet under krigen. Fra Dokumentene forteller, Riksarkivet, 2005.

Forskning

Forskningsprogrammet for Arkivverket har bl.a. som mål å bygge opp og vedlikeholde et vitenskapsgrunnlag for det arkivfaget som det undervises i ved Universitetet i Oslo, samt frembringe ny kunnskap av betydning for å løse Arkivverkets oppgaver og innfri vedtatte målsetninger. I første rekke satses det på arkivhistoriske og administrasjonshistoriske fremstillinger som er forvaltningsnære og arkivrelevante i form og innretning. Tradisjonell historisk og samfunnsvitenskapelig forskning tilfredsstiller ikke det spesifikke behovet som Arkivverket og andre arkivinstitusjoner har for arkivteoretiske og

administrasjonshistoriske fremstillinger. Riksarkivaren har derfor siden 1997 gjennomført et forskningsprogram innenfor egne budsjettammer. To forvaltningshistoriske og arkivnære prosjekter er kommet godt i gang, og en ordning med etatsinterne forskningskollokvier er videreført i tilknytning til stipend- og seminarprogrammet for arkivarene. I tillegg til det administrasjonshistoriske forskningsprogrammet gjennomføres det større utviklingsprosjekter for å bringe frem nye metoder og verktøy for å håndtere elektroniske arkiver.

Internasjonalt samarbeid

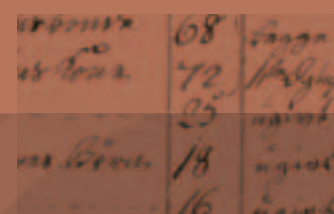
Det norske arkivverket deltar i internasjonalt samarbeid innenfor rammene trukket opp av International Council on Archives (ICA) og i nordisk samarbeid. Etaten er representert i fagkomiteer/seksjoner i ICA: *Committee on Current Records in an Electronic Environment* og *Section of Business and Labor archives* som ledes av Norge. ICA har nå gjennomført en total omlegging av organisasjonen. Det er varslet en betydelig økning de kommende år i medlemskapskontingenten for kategori A-medlemmer, som Norge tilhører.

Nordisk Arkivakademi er en arkivfaglig instans med et fagprogram som bestemmes av riksarkivarene på de årlige nordiske riksarkivar-møtene. Programmet består av seminarer og prosjekter. Nytt program for akademiet ble utformet våren 2004 og gjelder for perioden 2004-2006. Ansvaret for å gjennomføre tiltakene fordeles på de enkelte land. Norge sto som arrangør av det nordiske ekspertseminaret om elektroniske arkiver i 2005. Det hadde 55 deltakere. På initiativ fra Finland ble det foretatt en sammenlignende evaluering (benchmarking) av de ulike nasjonale arkivinformasjonssystemer.

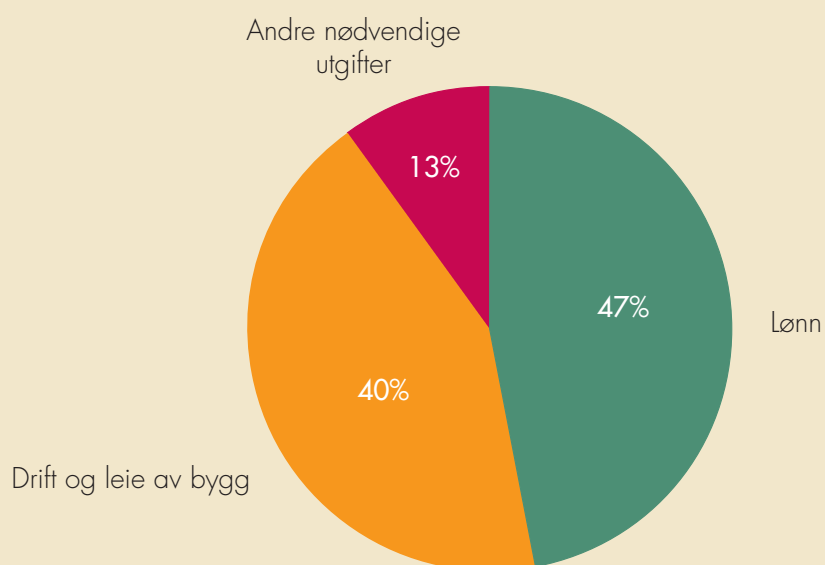

Arkivverket i tall, 2005:

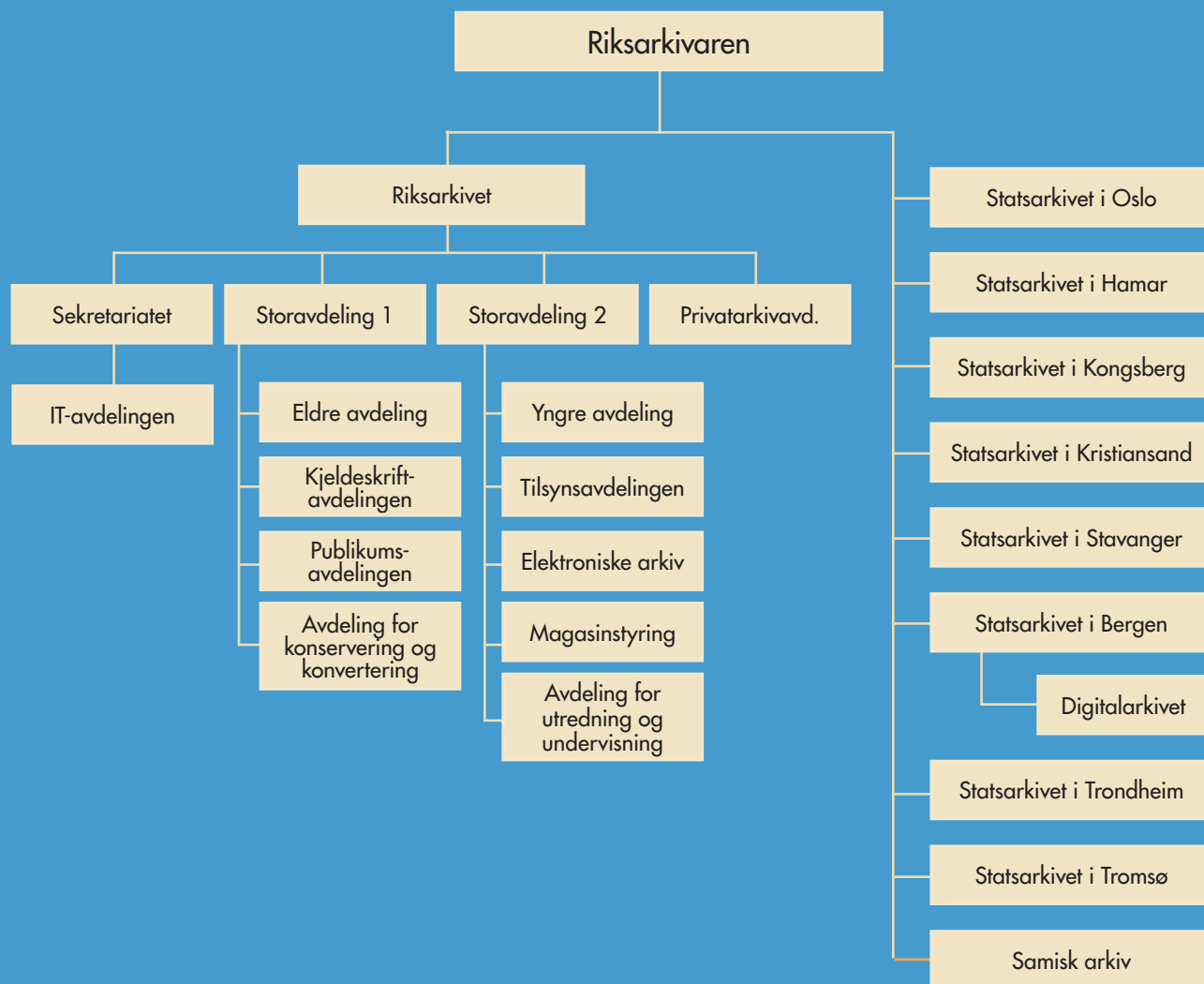
	Årsverk, faste stillinger	Tilvekst, hyllemeter	Besøk
Riksarkivet	92	3035	4451
Statsarkivet i Oslo	11,3	247	
Statsarkivet i Hamar	12	256	2476
Statsarkivet i Kongsberg	11,2	678	2141
Statsarkivet i Kristiansand	11	235	1767
Statsarkivet i Stavanger	16	149	2650
Statsarkivet i Bergen	20	135	2599
Statsarkivet i Trondheim	14	418	4218
Statsarkivet i Tromsø	10	547	1575
Samisk arkiv/Sámi Arkiiva	1	0	50
Arkivverket	198,5	5185	21927

Fordeling av utgifter i 2005

Organisasjonskart

Samisk arkiv/Sámi Arkiiva

9520 Kautokeino
Telefon: 78 48 50 11
Telefaks: 78 48 50 42

Statsarkivet i Trondheim

Høgskoleveien 12
Postboks 2825 Elgesæter
7432 Trondheim
Telefon: 73 88 45 00
Telefaks: 73 88 45 40

Statsarkivet i Tromsø

Breivika
9293 Tromsø
Telefon: 77 64 72 00
Telefaks: 77 64 72 01

Statsarkivet i Stavanger

Bergelandsgt. 30
4012 Stavanger
Telefon: 51 50 12 60
Telefaks: 51 50 12 90

Statsarkivet i Bergen

Årstadveien 22
5009 Bergen
Telefon: 55 96 58 00
Telefaks: 55 96 58 01

Riksarkivet

Folke Bernadottes vei 21
Postboks 4013 Ullevål Stadion
0806 Oslo
Telefon: 22 02 26 00
Telefaks: 22 23 74 89

Statsarkivet i Oslo

Folke Bernadottes vei 21
Postboks 4015 Ullevål Stadion
0806 Oslo
Telefon: 22 02 26 00
Telefaks: 22 23 74 89

Statsarkivet i Hamar

Lille Strandgate 3
Postboks 533
2304 Hamar
Telefon: 62 55 54 40
Telefaks: 62 52 94 48

Statsarkivet i Kongsberg

Frogsvei 44
3611 Kongsberg
Telefon: 32 86 99 00
Telefaks: 32 86 99 10

Statsarkivet i Kristiansand

Märthas vei 1
Serviceboks 402
4604 Kristiansand
Telefon: 38 14 55 00
Telefaks: 38 14 55 01